

پنج دقیقه‌های

طلایی

بهارک طالبلو

تصویرگر: میثم موسوی

در شش روز ۳۰ دقیقه زمان از بین می‌رود، در یک ماه ۱۲۰ ساعت و به همین ترتیب تا آخر سال؛ پنج دقیقه‌هایی که در آن‌ها می‌توان مکالمات یا فعالیت‌هایی مفیدتر و بهتر از دستور «بنشینید» داشت.

توجه به پنج دقیقه‌های قبل از شروع کلاس، بعد از شروع کلاس و آخر کلاس، و طراحی فعالیت‌هایی برای این زمان‌ها تأثیر مثبتی بر کیفیت آموزش خواهد داشت. برای مثال، زمانی که ساعت شروع یک کلاس ۹ صبح و اتمام آن ۱۰ باشد، پنج دقیقه‌های مهم عبارت‌اند از:

در کلاس درس معلم پنج دقیقه‌هایی وجود دارند که به آن‌ها پنج دقیقه‌های طلایی می‌گویند. به این مثال توجه کنید: زنگ خورده است و بچه‌ها وارد کلاس شده‌اند. معلم وارد می‌شود، اما همچنان سروصدا برپاست. بچه‌ها وسط کلاس در حال رفت و آمد و صحبت با یکدیگرند.

صدای معلم بلند می‌شود: در جاهایتان بنشینید. زنگ خورده. چه خبر است! اتفاقی افتاده؟ بنشینید!

این مکالمه برای خیلی از ما معلمان آشناست. پنج دقیقه از زمان اول کلاس یا حتی بیشتر، این‌گونه گذشت. در آخر کار و بعد از تکرار این روند، دانش‌آموزان که بارها این سخنان را شنیده‌اند، آرام سر جهای خود می‌نشینند و منتظر می‌شوند تا درس شروع شود.

اگر معمولاً این پنج دقیقه‌های اول کلاس از دست بروند،

می‌توان برای همان مدت کوتاهی که در کلاس بچه‌ها پرانگنده هستند و بی‌هدف وقت می‌گذرانند، با تدارک فعالیت‌های متنوع و خلاقانه، حس کنجکاوی آن‌ها را برانگیخت و آن‌ها را به تفکر وا داشت.

زمان مناسب برای تدارک و آماده کردن وسایل و امکانات مورد نیاز آن روز در کلاس است. با این کار بچه‌ها با کلاسی که کاملاً آماده است روبه‌رو می‌شوند.

حضور در کلاس چند دقیقه زودتر می‌تواند فرصتی برای یک گپ دوستانه یا دانش‌آموزانی که در حال آمدن به کلاس هستند، باشد و به جوهرایی حال و هوای مثبتی در کلاس ایجاد می‌شود.

پنج دقیقه قبل از شروع کلاس

بعضی وقت‌ها می‌توان کمی زودتر از بچه‌ها سر کلاس رفت. شاید گاهی هم بتوان از جای لب‌سوز خود گذشت. تفاوت قائل شدن بین دو اصطلاح سر وقت حاضر شدن (On time) و حضور قبل از موعد (In time) در مدیریت کلاس معلم تأثیرگذار است. حضور به‌موقع در کلاس نشانه مسئولیت‌پذیری، احترام و اهمیت دادن به دانش‌آموزان، استفاده بهینه از زمان، ایجاد جو مثبت، کنترل کلاس، ارتباط صحیح با دانش‌آموزان، شنیدن دغدغه‌ها و نظرات آن‌هاست.

زمانی که با تأخیر به کلاس وارد می‌شوید، دلهره و استرس دیر رسیدن خود را به جو کلاس انتقال می‌دهید و روحیه چندان خوب و شادایی نخواهید داشت. همچنین، مدت زمان لازم برای بررسی جو کلاس، آماده‌سازی و گرم کردن دانش‌آموزان برای شروع از دست می‌رود.

در ابتدای کلاس می‌توان از بچه‌ها سؤال‌هایی در خصوص مباحث قبلی پرسید و از تجربه‌های آن‌ها هنگام مطالعه آن مباحث آگاهی یافت.

در ابتدای کلاس می‌توان به مرور مباحث قبلی و پرسش در خصوص مواردی که پیش‌نیاز درس جدید است، پرداخت.

شروع درس می‌تواند همراه با نمایش دادن عکس، فیلم، بیان یک جمله، یک سؤال یا حتی یک لطیفه مرتبط به موضوع درس جدید باشد. به گونه‌ای که ذهن بچه‌ها را درگیر و کنجکاو کند.

هدف از درس جدید و کاربرد آن را می‌توان در ابتدا بیان کرد.

پنج دقیقه اول کلاس

به سرعت شروع نکردن آموزش در پنج دقیقه اول، به معنای دادن وقت آزاد به بچه‌ها نیست، بلکه به معنای آماده کردن و به اصطلاح گرم کردن آن‌ها قبل از شروع درس است. برخی از فعالیت‌هایی که می‌توان در این پنج دقیقه انجام داد، در تصویر بالا آمده‌اند.

پنج دقیقه آخر کلاس

دقایق پایانی کلاس که فرا می‌رسد، تمام حواس‌ها به شنیدن زنگ کلاس است؛ به خصوص اگر زنگ آخر باشد. ذهن بچه‌ها خسته است و تمرکز چندانی نخواهند داشت. بعضی وقت‌ها هم ممکن است هنوز درس تمام نشده باشد و تا لحظه پایان کلاس هم ادامه پیدا کند.

در این لحظات که حواس بچه‌ها به بیرون از کلاس است، چگونه می‌توان از این دقیقه‌ها استفاده مفید کرد، به گونه‌ای که بچه‌ها برای تمام شدن کلاس لحظه‌شماری نکنند؟

■ مطلب و موضوع جدیدی درس ندهید.

■ از دانش‌آموزان بخواهید آنچه را از درس آن روز یاد گرفته و فهمیده‌اند، به زبان خود بازگو کنند؛ حتی اگر یک کلمه باشد. در اینجا نیاز نیست هر چه را یاد داده‌اید بیان کنند. آن‌ها می‌توانند بگویند کلاس آن روز برایشان چه فایده‌ای داشته است، چه چیزی یاد گرفته‌اند و مطالب را جمع‌بندی کنند. می‌توانید از آن‌ها بخواهید برداشت خود را از درس آن روز، به‌طور خیلی کوتاه، در یک برگه کوچک بنویسند. با این عمل، مهارت نوشتن تقویت می‌شود.

■ آخر کلاس را با یک بازی تمام کنید. بازی بچه‌ها را درگیر می‌کند؛ به‌خصوص اگر بر اساس هدف آموزشی آن روز یا براساس بازی هدفمند دیگری باشد که جنبه آموزشی دارد. برای مثال، دانش‌آموزان را گروه‌بندی کنید و کارت‌های کوچکی را که مفاهیم درسی آن روز و روزهای قبل را دربردارند، در اختیارشان قرار دهید. گروه‌ها باید مفاهیم جدید مربوط به آن روز را پیدا کنند و هر گروه در مورد کارت خود توضیح دهد.

■ کلاس را به کمک دانش‌آموزان اداره کنید. از آن‌ها بخواهید تجربه‌ها یا اطلاعات عمومی خود را در زمینه‌های گوناگون در کلاس بیان کنند. اگر از مکان جدیدی بازدید کرده‌اند یا فیلم جدیدی دیده‌اند، یافته‌هایشان را با دوستانشان به اشتراک بگذارند.